

A rovásírás kincsestárában

Ráduly János folklórkutató szerint több évtizednyi felkészülést is megér a szakszerű tudományos munka elkezdése

Beszélgetőársunk az erdélyi rovásírás szakértője, aki negyven évig gyűjtötte az ismereteket, alaposan felkészülve a székely–magyar rovásírás emlékek megoldására, mielőtt hivatalosan közzétehetné volna kutatásainak eredményeit. A Kibédén élő kutató szerint a szakirodalom tele van rossz népszerűsítő anyagokkal, amelyek eltekintenek a tudományos módszerektől, és tévútra vezetik az érdeklődőt.

Antal Erika

► **Nemrég jelent meg a sokadik kötete, amelyben hosszú kutatásainak eredményeit összegzi.**

– Ez az ötvennegyedik kötetem, ezt Beke Sándorral közösen írtam, vagyis válaszoltunk az egymásnak feltett kérdésekre. Mindenki kidolgozta a kérdések alapján a maga mondanivalóját, ami így azért volt jobb a mikrofonos módszernél, mert lehetőséget adott arra, hogy konkrét dokumentumokat is beledolgozzunk a feleletekbe, például teljes leveleket, idézeteket, amelyeket szabad beszélgetés során nem tudtunk volna beépíteni. A magam része átfogó képet ad eddigi munkásságomról, de nem hallgattam el az engem ért sértéseket sem, sőt, idézek minden támadást és az azokra adott válaszaimat is, amelyek megjelentek az akkori sajtóban. A kutatásaim eredményeiről is beszámolok, arról, hogy 1990-ig Erdélyben mindössze 14 felíratos vésett rovásletréről volt tudomásunk, ma pedig ez a szám 60-ra gyarapodott.

► **Ez mivel magyarázható? Több a kutató vagy a kutatásra fordított energia?**

– Egyrészt fellendült a kutatómunka, másrészt 1990 után szabadabbak lettek az egyházak is, elkezdődtek a templomok, a régi épületek felújítási munkálatai. Most csak egyetlen Maros megyei példát említek, a Nyárádmentén a berekeresztúri református templomot, ahol jelenleg a 16. rovásírásletrét nyomozzuk, hogy emléke-e vagy sem. Tehát csak Berekeresztúr egymagában 15 rovásletrével büszkélkedhet. Ezeknek egy részét el is tudtuk olvasni, vannak az 1400-as évekből származók is, amelyeknek feloldása még várat magára. Nyilván, hogy a mész és a vakolat bontásakor sérültek a felíratok, van, ahol leomlott a vakolat, tehát nagyjából

szemben, de még egy betűtöredék is fontos, mert árulkodik valamiről, arról, hogy mióta használja a magyarság a rovásírást.

► **Hogyan fejt meg ezeket a jeleket, mennyi időre van szüksége?**

– Van olyan rovásírásletrék, amelyen nem kellett gondolkodnom, például a berekeresztúri balg szóról azonnal rájöttem, hogy a Balog személynév, és egy következő kutatóútam alkamából, fél év múlva, megtaláltam ugyanazon az oldalon latin betűkkel is a Balog nevet felírva. Ez azért is érdekes, mert 1561-ből datálódik, és a nyers vakolatba írták bele, akár ujjbeggyel, akár egy kekre faragott fácskával mind a rovásjeleket, mind a latinul írt Balog nevet. A másik véglet, amikor huszonöt évig foglalkoztam a homoródkarácsonyfalvi első rovásletrével. Ezalatt tévúton jártam végedes-végig, aztán végül beugrott a helyes megfejtés. Azért volt ennek az elolvasása olyan nehéz, mert mássalhangzós felírat volt, csupán egyetlen magánhangzó szerepel benne kétszer, az I. Ennek a felíratnak korábban egy német nyelvű megfejtése is született, olyan német kutató részéről, aki tudott türkiül, és türki felíratnak vélte. Nem jojtalanul, mert a székely–magyar rovásírásnak van köze Kazáriához, illetve a türki birodalomhoz. Nekem végül 1993-ban sikerült megfejtenem, az első sorban a „NMHSZNDNKI”, a második sorban a „HSZK-LYISK” betűsort, amelyek Berekeresztúr egymagában 15 rovásletrével büszkélkedhet. Ezeknek egy részét el is tudtuk olvasni, vannak az 1400-as évekből származók is, amelyeknek feloldása még várat magára. Nyilván, hogy a mész és a vakolat bontásakor sérültek a felíratok, van, ahol leomlott a vakolat, tehát nagyjából

élekké az 1200-as évekből származik, vagyis Árpád-kori, és itt beugrik a Szent István-i törvény, miszerint minden tizedik falunak nagy kőtemplomot kell építenie, hogy az állandó ünnepeket, például a karácsonyt, amely mindig ugyanakkor van, közösen töltsék a falvak. A homoródkarácsonyfalvi templomról pedig bebizonyították a régészek és a művészettörténészek, hogy valóban Árpád-kori. A követ, amelybe bevészték az írást, később, 1495-ben beépítették a toronyba, de fejjel lefelé, ez is nehezítette az olvasást.

► **Melyik volt az első rovásírásos felírat, amelyet megtalált?**

– A legelső pontosan kibédi volt, egy padlásról előkerült egy lőportartó szaru, amelyen három rovásjel volt, az 1600-as évek végén, az 1700-as évek elejéről. 1992-ben közöltem is ezt, ahogyan másik két felfedezésemet is.

► **Hogyan ismerte fel, hogy ez rovásírás?**

– Negyvenéves munka előzte meg mindezt, tudniillik 15 éves koromban Hármashaluban, ahol a gyermekkoromat töltöttem, egy parasztszöveg, Sándor Mari néni megajándékozott az *Et-nográfia* 1913-as évfolyamával. Magyarországon cselédeskedett fiatalon, ott kidobták ezeket a folyóiratokat, ő pedig hazahozta Csokfalvára. Az akkoriban előkerült isztambuli és bolognai rovásletrék felfedezésének idejéből származtak a lapok, és tartalmazták az ezek körül zajló vitákat is. Megtanultam a rovásírást, kibogoztam a szövegekből a betűket, mert bizonyos olvasatokat is közöltek ezek a lapok. De magyar szakos tanár lettem, és a politikai helyzet nem kedvezett annak, hogy én az ősmagyar rovásírásról írjak. Megpróbáltam két-három szerkesztőségben is, de azt tanácsolták, egyelőre várjak, mert ezt az anyagot nem kö-



A szerző felvétele

zölhetik, másrészt pedig jobb, ha nem foglalkozom vele, mert azonnal felbontják a munkaszerződésemet. Így vártam egészen a rendszerváltásig, de az a negyven esztendő nekem óriásit jelentett, mert mindvégig a rovásírással foglalkoztam, összegyűjtöttem az erre vonatkozó szakkönyveket, és 1990-ben tudás szempontjából éretten, teljesen felkészülten nyúltam a témához.

► **Változott-e valami a kutatásban, születtek-e olyan eredmények, amelyekre korábban nem számított?**

– Erdély összes, rovásírásletrét őrző helyét bejártam, rajzokat készítettem, centiméterrel, nagyítóval, celofánívakkal dolgoztam, a lehető legpontosabb rajzokra törekedtem. Az emléktárgy zömét ugyanis vagy nem olvasták el az előttem ott járó kutatók, vagy rosszul értel-

mezték azokat. Minden rovásírás-kutatás téje elolvasni azt a néhány betűt vagy sort, esetleg szöveget, amely megmaradt az idők során. Miután az új rajzok elkészültek, egymás után oldódtak meg olyan emlékek is, amelyek korábban megfejthetetlennek tűntek vagy pontatlanok a megfejtésük. Az is megtörtént, hogy valaki nem tudta megfejteni, amit talált, így hát belerajzolt, oly módon, hogy az ő megfejtésének feleljenek meg a betűk.

► **Tavaly jelent meg Beszélő rovásletrék (Adalékok rovásírásunk ismertetéséhez) című kötete. Kiknek szánta?**

– A rovásírásletrékről eddig nyolc önálló kötetem jelent meg, a publikációim száma 160 körül van. Kimondottan szakmai alapon álló munkákat közlök. Ez is, mint a 2004-ben megjelent *Titkok a rovásírásban*, tudó-

mányos jellegű. Nem vagyok hajlandó népszerűsítő munkákat megjelentetni, amúgy is tele van rosszabbnál rosszabb népszerűsítő anyagokkal a szakirodalom. Olyan elképzelések láthatnak napvilágot, amelyek például kimondják, hogy 30 ezer évvel ezelőtt magyarul írtak már... Ez nem az én pázmám, én kimondottan az előkerült emlékeket próbálom értelmezni, s ha nem sikerül az értelmezés, akkor pontos rajzot tenni közzé a rovásírásletréről.

► **Hogy látja, mennyi tenivaló van hátra?**

– Befejthetetlen ez a munka, nem is egy emberöltőre való, sok-sok kutatót, csoportot, együttműködést igényel. Már sikerült Erdélyben 60 rovásírásletrét felfedezni és megfejteni, amiből nyolc Árpád-kori. Ez hatalmas gazdagság, az egyetemes magyarság kincse.

Ráduly János (1937, Korond)

Költő, műfordító, folklórta, rovásírás-kutató, nyugalmazott tanár. Kolozsváron szerzett diplomát magyar nyelv és irodalom szakon, 1962-től nyugdíjazásáig Kibédén volt tanár. Számos Kis-Küküllő-menti népmesét, mondát, népballadát,

találós kérdést, mondókat gyűjtött össze és szerkesztett kötetbe. A rendszerváltást követően rendszeresen közli a rovásírás-kutatásban elért eredményeit, bő félszáz kötete, számos tanulmánya jelent meg a témában.

Mozivászon

A groteszk közelmúlt hangjai

Farkas István

Pár napja Tudor Giurgiu producerrel készítettem gyorsinterjút, amelynek során kifejtette, hogy szerinte szükség van a *Katalin Vargához* (2008, rendezte: Peter Strickland) hasonló filmekre, hadd lássa a nagyvilág, hogy a román újhullám minimalista alkotásain kívül is van filmtermés az országban. A legújabb, európai filmes berkekben is felcsillanó *Le concert* ugyan nem Romániában készült, de rendezője, a Franciaországban élő Radu Mihăileanu személye révén kötődik ehhez az országhoz, amely, mint jeleztem, a minimalista alkotásokkal robbant be az európai mozik sötétjébe – lásd például Cristian Mungiu két díjhalmozóját: *4 hónap, 3 hét, 2 nap* (2007), *Emlékek az aranykorszakból* (2009). Az 1998-as *Életvonattal* nemzetközi elismerést szerző Mihăileanu legújabb filmje már az októberi római filmfesztiválon elért közönségsikere révén megelőlegezte a

bizalmunkat, ugyanakkor azt is, hogy bizonyos elvárásokkal fogadjuk Andrej Filipov ex/karmester történetét.

A sztori középpontjában Andrej Filipov áll, akit a kommunista rezsim fénykorában menesztettek a híres Bolsoj Operaház karmesteri állásából, és a Nyugat által is zseniként kezelt művészt a pódium első számú takarítójává léptetik elő. Bár az intézmény igazgatója biztosítja arról, hogy hamarosan újra a zenészek elé állhat, Andrej élete továbbra is gyötrelmes és megaláztatás. Egy nap azonban, miközben az igazgató irodájában takarít, egy fax érkezik, amely a Bolsoj énekkarát a párizsi Chatelet-be hívja. Az exkarmester meghamisítja a meghívót, San Franciscóba invitálva az orosz dalnokokat, ezt a bejelentkezés után visszavonja, és régi csapatát összeverbuválva készül a párizsi útra, hogy újra bizonyítsa tehetségét...

A filmet jogosan bírálhatjuk egyrészt amiatt, hogy a

jó ötleten alapuló (a Szovjetunióban játszódó) bevezető rész néhány olyan, a szláv kultúrára jellemző klisével vonultat fel, amelyet olyan kétes értékű filmek honosítottak meg a nyugati köztudatban, mint például a *Borat*; másrészt pedig azért a helyzetekért, amelyek

történelmileg nem hitelesek – és még egy „posztmodern” filmben sem állnak jól, ahogy a helyzetkomikum elemei és a klisészerű nyelvbölgységek sem. (Utóbbiakra egyik jó példa a „Je vous baise chaleureusement” – ami „[Kisasszony], melegen csókolom önt”

mellett azt is jelenti, hogy „[Kisasszony], szívesen megköttyintem önt”) Ugyanígy nem működik az oroszok, cigányok, zsidók, homoszexuálisok és kommunisták sztereotipikus ki-gúnyolása sem.

Am összességében úgy vélem, nem baj az, ha a film te-

li van apró vagy nagyobb botlásokkal, ha lejáratott klisékre vagy épp ezek kifigurázására épít. A buta gegek, az elcsépelet közhelyek, az etnikumokhoz, helyzetekhez köthető sztereotípiák az értő szemlélnőnek jól visszaadják a kor Szovjetuniójának hangulatát. A film pontosan ezzel a töredezettségével, illetve kettéosztottságával üzen (Szovjetunió-beli és párizsi szcénák). A várt és nagy valószínűséggel bekövetkező poénok ritmusa egybecseng a kor hidegháborús, groteszk közhangulatával, az általános félelemmel és a szellemi önvédelemből generált akasztófahumorról.

A film tulajdonképpen a méltóság elvesztésének és visszanyerésének posztmodern eposza, amely önróniával használja fel a század filmtermésének semmitmondó vagy beszédes közhelyeit. És ami értékessé teszi, az épp ez az önrónia, a jelen és a múlt érzékes vagy éppenséggel komikus kliséinek laza narratív keretben való összefoglalása.



Radu Mihăileanu legutóbbi filmje, a *Le concert* a szociopolitikai klisékkel „játszik” ihletetten

Karinthy Frigyes

Szilveszteri ólomöntésre

Hát jó, boldog újévet.

Mindenkinek mindent, amire vágyik. Kislánynak mozsizínészt, mozsizínészeknek gazdag vállalkozót, vállalkozónak konjunktúrát, vállalkozónak konjunktúrát, pénzt, vidám életet – esetleg fent említett kislányt, akinek a mozsizínészt kívántam, így aztán rendbe jön a dolgok körforgása.

Suszternek sok lábat, kesztyűsnek kezét, borbélynak gyorsan serkedő szakállat. Jótékony adakozónak sok koldust, orvosnak beteget, betegnek orvost, civilnek barátot, katonának ellenséget. Na, mit kívánjak még? Pókhassnak rostélyost, zsebráknak kamatot. Macskának egéért, egérkének szalonnát.

Még az emberevő bácsinak is kellene kívánni valamit, de ezen a ponton zavarban vagyok, legfeljebb magamat kívánhatnám, elég jó húsból vagyok, mégis, úgy látszik, mindennek van határa, még a jókívánságnak is.

Magamnak?

Istenem, talán... talán egy évi haladékat. Egy évi felfüggesztését véleményeknek, ítéleteknek, elmarasztalásoknak és felmentéseknek, amikkel el akarnak intézni, meg akarnak határozni, le akarnak szögezni, rendszerbe akarnak foglalni, aktákba vezetni, skatulyába szortírozni, belélemezni.

Mert ezt csinálják, attól a perctől fogva, hogy a világon vagyok – ezt csinálják, évről évre és napról napra, és hazudni és kigyóznai és ravaszkodni kell, összelapulni, ki-

nyúlni és levegővé válni, hogy valahogy kibújjak a skatulya hasadéknál, elugorjak a lecsapódó retesz, lecsapódó aktalyukasztó elől az utolsó pillanatban. Ezt csinálják, kezdtek azzal, hogy nevet adtak valakinek, akinek névre semmi szüksége nem volt, hiszen ha azt mondta „én”, nagyon jól tudta, kire gondol. Ezt csinálták és eleinte nem sokat törődtem vele, nevettem rajta – a társadalmat és annak törvényeit igen okos dolognak tartottam mindig, belementem szíves örömmel, hogy különféle cédulákat ragasszon rám, nehogy a ruhámban összezserejljenek. Hogy ítélt is, ez se zavart – végre is ez a dolga. Magam is szeretem a rendet, és ez a néhány cédula nem zavart: ölni, lopni, csálni akkor se lett volna kedvem úgyse, ha törvények nem tiltják az efféle zavarcsináló dolgokat.

Csak később, csak mostanában kezdtem el nyugtalanodni. Mióta észrevettem, hogy az emberek, külön-külön, egyénileg, valami túlságosan elharapózott nagyvárosi mániában fertőjében, társadalomnak képzelik magukat, és ítéleteket mondanak egymásról.

Úgy hívják finom szóval: „jellemzés”.

Benedek Marcell szép irodalomtörténeti regényében, a *Délszigetben* egy mondatom idézi: „Senki sem jellemezhető halála előtt.” Hálás vagyok érte, hogy eszembe juttatta – nem emlékszem, hol írtam vagy mondtam, de

ha van valami, amit „jellemző”-nek érzek mindarra, amit eddig világtól és embe- rektől vártam, akkor éppen ez a mondás az.

Gyerekek, még egy évig, újról ajándéknak, ezt a haladékat kérem: ne jellemeztek. Ne vonjatok következtetést cselekedeteimből, modoromból, viselkedésemből. Nektek se esik jól, ugye? Képzeltétek el, hogy titkom van, tervem van, vágyam van, éppen úgy, mint nektek – erre a vágyra függeszttem a szemem, hogy lehetne „jellemző” rám, amit közben, gépiesen, szórakozottságomban mondok vagy tesztek?

Senki sem jellemezhető addig, míg ez a titka kiderül, míg ez a terve megvalósul, míg ez a vágya teljesül. Senki sem jellemezhető halála előtt.

Egy évi haladékat kérek. Egy évi felfüggesztését az ítéletnek.

Egy évi életet.

Ígérem, hogy jól fogom viselni magam addig, amennyire tőlem telik. Majd vigyázok. Ha megígéritek, hogy tovább nem jellemeztek, belemegyek az eddigi jellemzésekbe. Majd leutánzom és eljászom az ábrát, amit rajzoltatok rólam. Nem hasonlít. Sebaj, majd igyekszem én hasonlítani az ábrához. Púpoknak rajzoltatok? Jó, majd kidülleszttem a hátam. Sántának? Jó, majd felhúszom a lábam, mint a golya. És tanulmányozni fogom a fényképeimet, és majd olyan arcot vágok, igazatok van, csak nem teszem tönkre

a fényképész fáradságos munkájának gyümölcsét.

Az eddigi ítéleteket vállalom, sommásan, in contumaciam. Semmi fellebbezés. Megnyugszom. (Annál szívesebben, mert az a gyanúm, hogy ami a büntetést illeti, többszörösen kitöltöttem már.) A bajtárs ítéletében, aki úgy találta, hogy hiú vagyok és becsvágyó. Az asszonyéban, aki rájött, hogy nekem csak a teste kell, a kereskedőében, aki szememre hányt, hogy a lelkét irigylem. Az ideg orvosnak is igaza volt, aki megállapította, hogy a durvaságot és önzést azért gyűlölem csak, mert durva és önző vagyok. Mindenben megnyugszom.

En jól fogom viselni magam.

Néha azért engedjétek meg, hogy beszéljek, írjak, elmondjam, ami eszembe jut. Majd vigyázni fogok, hogy ne legyen ellentétben mindazzal, amit eddig beszéltem, amiből megállapíthatatok, hogy milyen ember vagyok, hogy gondolkodom. Ha valami új dolog jut az eszembe, olyasmi, amit eddig nem tudtam, esetleg más se tudott – elkeverem majd, vigyázok, úgy adom elő, olyan formában, ahogy a régi, ismert dolgokat szokták.

Hiszen csak haladékat kérek.

Például erre is... ami erről eszembe jut. Nem is új dolog. Shakespeare Brutusa mondja: „Végzet – kívárvuk most tetszésedet. / Hogy meg kell halni, tudjuk. Csak

idő, / Miért az ember küzd és haladék.”

Kevésnek tartjátok ezt az évet? Nagyon is sok.

A haladék, amit Élet kér a Végzettől, kezdettől fogva sokkal kevesebb volt. Néha alig egy pillanat. Kérdezzétek meg a kérészt.

Az erők játékában, e lángoló és lökdösődő káoszok, naprendszer, tejutak, tüzes gömbök és jeges ürességek számára teremtet világot, mely esetleges átmeneti, ritka és labilis feltételek azok, amik alkalmat adnak az Életnek ismert tünemény létrejöttére. Egy példa csak: a hőfokok skálájában minusz kétszázharminctól plusz tízezerig mindössze negyvenötven fok, amit az élet kibír – azon túl és innen nincs élet.

Nem gondoljátok, hogy túlságosan függő állapot?

Mostanában kutatja kíváncsian a természettudomány, annak a különös, nyálkás, kocsonyás anyagának természetét, amiből minden élő test felépül. Kolloidoknak hívják ezeket az anyagokat, enyvszerű masszájuk révén, s úgy írják le, mint holmi keveréket, víznek és zsírnak túltelített tömegét, mely még nem vált szét, de persze nem is vegyült, miután vegyülni nem tud. A zsír szabadon lebeg a vízben, mintegy tűnődve, felszálljon-e, ahogy a Törvény kívánja, vagy megvárja, míg elpárolog a víz.

Átmeneti állapot, függő viszony, nivókülönbségek kiegyenlítődsének folyamata. Mihelyt ez az átmeneti állapot rendbe jön, s minden anyag elfoglalja természetes helyzetét, vége az életnek. S ha mindent, ami az életen túl van, halálnak hívunk, akkor az élet nem is más, mint a ha-

lál pillanatnyi felfüggesztése.

Természetellenes állapot.

Víz és zsír helyett végy, jelképesen, tüzet és vizet – tűz és víz keveredése az élet, lehetetlen helyzet, Mohamed koporsója nem tarthat sokáig.

Mégis, nincs egybűnk.

Ez a tűz, ami nem jelentene életet, üres és értelmetlen lobogást csak, ha víz nem volna hozzákeverve, hogy körülzárja s gondolatra kényszerítse, valahol, a koponya belsejében. Ez a víz, ami megfagyyna és szétfolyna és elpárologna, ha tűz nem lobogna belsejében, ideig-óráig, hogy értelmet kapjon lobogása.

Haladékat – hagyjátok függőben azt, ami függő állapotban létezhetik csak – Isten őrizze, még egy darabig, hogy „leülepedjen” benne mindaz, amit nehézség és gravitációs törvény lefelé húz. Igaz, ebben az állapotban nehéz elemezni, nehéz „megkülönböztetni” összetevőit, nehéz jellemezni és leírni – de mit tesz az? Várjátok meg, majd ha elmúlik: hagyjátok az életbenconcolást, hullát csináltok az élőlől.

Haladékat – időt rá, hogy újra felkavarjam, összevárom, ami szét akar válni, leülepedni, megállapodni.

No persze – a tudós számára kicsit zavaros így –, folyadék. Hiába, az élet italtat nem laboratóriumi vizsgálatra készíti lelkünk – olyan orvosság ez, amit használat előtt fel kell rázni, mert csak úgy, zavarosan felrészve és felkavarva hasonlít ahhoz, amit meg akar menteni.

S amiért – még egy évig! – talán mégis kár lenne.

(Pesti Napló, 1928. december 30. Forrás: Magyar Elektronikus Könyvtár)

Politika, bárdok és a hah-sajtó

Szertelen gondolatok következnek az új év küszöbén a jelenünkről, vagyis a jövőnk múltjáról.

Ami leköt

Jeles esztendő volt az idei, s mint megírtuk már, legfontosabb eseménye: tisztázódott, miként lett egy magyar tréfából sikeres román monda. (Ahogyan magyar búdalból román románc szok lenni, és fordítva; de ekkor már menthetetlenül eszünkbe jut Esterházy Péter kérdése is a kolozsvári Béke téri kávézóban, amikor meghalotta, hogy Elena Ceaușescu szerette a románcokat: „És a magyarokat nem szeretted?” Hát nem nagyon, nagyon nem.)

A mély román mondás Mircea Badea minden esti tévés „sajtószemléjének” utolsó mondata: „Romániában élünk, és ez minden időnkot lefoglalja.” Nos, valaki felhívta rá a figyelmet, hogy az ördögi Badea ezt nem maga találta ki, hanem csak átvette. Örkény István írja *Visszatért a földre a magyar holdrakéta* című humoreszkjében:

„– Eszerint élnek ott emberek? – Élnek, mégpedig kellemes meglepetésemre magyar emberek, akik már jól alkalmazkodtak a nagy hőmérsékleti ingadozásokhoz és más helyi adottságokhoz. Megedződtek a hideg ellen, és persze hóállók is. (...) – Milyen megható! És azonkívül, hogy magyarok, mivel foglalkoznak? – Azonkívül, hogy magyarok, nem foglalkoznak semmivel, mert ez teljesen igénybe veszi az idejüket.”

Igy vagyunk hát ezzel, magyarokként is, „románokként” is: az, hogy (m)ilyenek vagyunk, teljesen igénybe veszi az időnkot.

Rituális megalázás

No, és mik vagyunk mi, istenadták? Hát Valaki tudatalattijának kollektív kifejeződései! Igaz, ezt ő fordítva mondta. Vagy ahogyan a nemzet politikai üdvöskéje, soros femme fatale-ja meghatározta: mindnyájan

Traian utódai vagyunk. Ma már országunkban ő a Császár, a Király, nevezik Zeusznak is – szinte a teljes hatalom birtokosa. A törvény fölött áll, az ittas vezetéstől az alkotmányosságig bármit büntetlenül elkövethet. Módszerei – sajtócikkek alapján – egyszerűek: 1. Előre bejelenti, hogy nem lesz csend, és hogyan fog csendháborítani, és akkor az már nem számít törvényellenesnek. 2. A titkosszolgáktól és a bűnüldözőktől nyert információkat használja fel ellenfelei megfélemlítésére, megrágalmazására, megszarolására, félreállítására. 3. Előszóval alkalmazza az okirályok legkedvesebb fogását: a rituális megalázást. (Miután a legyőzöttet lefejezni, karóba húzni vagy szítává lőni, sajnos, már csak képletesen lehet.) 4. Saját embereit, beleértve azokat is, akik árulás útján álltak át az ő oldalára, gátlástalanul megjutalmazza. (katonai rangfokozatok odaitélésétől miniszteri és parlamenti székek adományozásáig.) 5. Féktelen populizmus, amelynek legutóbbi megnyilvánulása,

hogy nem a közszolgálati televízióban, hanem a legnézettebb szubkulturális tévészennycsatornán szól a néphez. És egy politológus legújabb észrevétele: egyre inkább megfigyelhető rajta egyfajta messianizmus.

Van-e, ki zengje tetteit? Romániában élünk, és ez minden idejüket lefoglalja.

Rajongó értelmiség

A megosztott igricek mindkét oldalon kitétek magukért: hányingert keltő dicshimnuszok ide – szitkok-rágalmak-átkok oda. A csi-szolatlan bárdok a hatalom robotjának minősítésében maguk is elgépiesedtek: „zeneautomatákká” váltak. Ma már mind többen az ő repertoárját futtatják.

Groteszk sajátossága a román közéletnek, hogy ezt a brutális és műveletlen embert kiemelkedő magas értelmiségiek bálványozzák. Érdemes nekik: lakájait – csakúgy, mint családtagjait és feudumának fenntartóit – a Király kihívóan és gazdagon megjutalmazza. Mindazonáltal nem elhanyagolható ezeknél

a túlfűtött értelmiségieknél a pszichopatológiai mozzanat. És már nem is értelmiségiek – Lord Botfűl és Faláb.

A versek

Az alábbi versek, a magyar irodalom gyöngyszemei, azért kerültek ide, mert példázhatják a sajtónak a hatalomhoz való viszonyát, méghozzá egyfajta „fejlődéstörténetben”. Hogy kit kivel kell behelyettesítenünk, tudjuk.

Arany János (1817–1882) egyetlen olyan balladája, amely nem közvetlenül magyar tárgyú, közvetve viszont forradalmian az, *A walesi bárdok*. A költőt nem egyszer vádolták meg túlzott óvatossága, sőt „gyavasága” miatt. Pedig a bátor az, aki akkor szól, amikor a veszély ellen az ő szavára van szükség. Mint Arany 1857-ben, amikor felkérték, hogy köszöntse Magyarországra látogató császári párt. Ez lett belőle. Dac és nyelvi bravúr – az édes anyanyelvé, nem az érdes nyalószervé. Kulcszavaink a versből: „Király, te tetted ezt!”

Ady Endre (1877–1919),

az ősz szabadelvé, 1848/49 örökségének elszánt híve a „Deáki tett”, vagyis a kiegyezés álságos voltát és következményeit ostorozza. A pártos keserű iróniává válik. Ady a mi emberünk, politikai publicistaként s pamfletíróként példaképünk. Iránytűnk is lehet – akármi történik a magyarországi vagy a romániai politikában, elég feltennünk a kérdést: ő ezt hogyan látta volna? És mi tudjuk, csalhatatlanul, a választ. Kulcszavaink a versből: „béres igricek”.

Orbán Ottó (1936–2002) kortársunk volt. (Ugyanazon a napon születettünk!) Káprázatos formakultúra, az emberi lélek pokolmélységeinek ismerője. *A walesi pártok* apokrif vers az Arany-balladára, a leggroteszkebb „itt és most”, vagyis az elkurvulás látetele. Teri, az éteri élteti a királyt, a titkár paranoiás, a szóvivő fejünkre szórja átkait... Kulcszavaink: „A hír ravasz természet, hogy némely sebre ír!”

Mondjukhamerjük! Amíg mondhatjuk.

Ágoston Hugó

Arany János

A walesi bárdok

Edward király, angol király
Léptet lován:

Hadd látom, úgymond, mennyit ér
A velszi tartomány.

Van-e ott folyó és földje jó?
Legelőim fű kövér?
Használt-e a megöntözés:
A pártos honfivér?

S a nép, az istenadta nép,
Ha oly boldog-e rajt?
Mint akarom, s mint a barom,
Melyet igába hajt?

Felség! valóban koronád
Legszebb gyémántja Velsz:
Földet, folyót, legelni jót,
Hegy-völgyet benne lelsz.

S a nép, az istenadta nép
Oly boldog rajta, Sire!
Kunyhói mind hallgatva, mint
Megannyi pusztá sir.

Edward király, angol király
Léptet fakó lován:
Körötte csend amerre ment,
És néma tartomány.

Montgomery a vár neve,
Hol aznap este szállt;
Montgomery, a vár ura,
Vendégli a királyt.

Vadat és halat, s mi jó falat
Szem-szájnak ingere,
Sürgő csoport, száz szolgál hord,
Hogy nézni is tereh;

S mind, amiket e szép sziget
Ételt-italt terem;
S mind, ami bor pezsege forr
Túl messzi tengeren.

Ti urak, ti urak! hát senkisé
Koccint értem pohárt?
Ti urak, ti urak!... ti velsz ebek!
Ne éljen Eduárd?

Vadat és halat, s mi az ég alatt
Szem-szájnak kellemes,
Azt látok én: de ördög itt
Belül minden nemes.

Ti urak, ti urak, hitvány ebek!
Ne éljen Eduárd?
Hol van, ki zengje tetteim –
Elő egy velszi !

Egymásra néz a sok vitéz,
A vendég velsz urak;
Orcáikon, mint félelem,
Sápadt el a harag.

Szó bennszakad, hang fennakad,
Lehellet megszegik. –
Ajtó megőlj fehér galamb,
Ősz bárd emelkedik.

Itt van, király, ki tetteidet
Elzengi, mond az agg;
S fegyver csörög, haló hörög
Amint húrjába csap.

„Fegyver csörög, haló hörög,
A nap vértóba száll,
Vérszagra gyűl az éji vad:
Te tetted ezt, király!

Levágva népünk ezrei,
Halomba, mint kereszt,
Hogy sirva tallóz aki él:
Király, te tetted ezt!”

Máglyára! el! igen kemény –
Parancsol Eduárd –
Ha! lágyabb ének kell nekünk;
S belép egy ifju bárd.

„Ah! lágyan kél az esti szél felé;
Szüzek síralma, özvegyek
Panasza nyög belé.

Ne szőlj rabot, te szől! Anya
Ne szoptass csecsemőt!...”
S int a király. S elérte még
A máglyára menőt.

De vakmerőn s hivatalnól
Előáll harmadik;

Kobzán a dal magára vall,
Ez íge hallatik:

„Elhullt csatában a derék –
No halld meg, Eduárd:
Neved ki diccsel ejtené,
Nem él oly velszi bárd.

„Emléke sir a lanton még –
No halld meg, Eduárd:
Átok fejedre minden dal,
Melyet zeng velszi bárd.”

Meglátom én! – S parancsot ad
Király rettenet:
Máglyára, ki ellenszegül,
Minden velsz énekest!

Szolgái szét száguldanak,
Ország-szerin, tova.
Montgomeryben így esett
A híres lakoma. –

S Edvárd király, angol király
Vágtat fakó lován;
Körötte ég földszint az ég:
A velszi tartomány.
Ötszáz, bizony, dalolva ment
Lángsírba velszi bárd:
De egy se birta mondani
Hogy: éljen Eduárd. –

Ha, ha! mi zúg?... mi éji dal
London utcáin ez?
Felköttem a lord-majort,
Ha bosszant bármi nesz!

Áll néma csend; légy szárnya bent,
Se künn, nem hallatik:
„Fejére szól, ki szót emel!
Király nem alhatik.”

Ha, ha! elő síp, dob, zene!
Harsogjon harsona:
Fülembe zúgja átkait
A velszi lakoma...

De túl zenén, túl síp-dobon,
Riadó kürtön át:
Ötszáz éneklő hangosan
A vértanúk dalát.

(1857. június.)

Ady Endre

Kétféle velszi bárdok

Azoknak a poeta-társaimnak,
akiknek az élet s a magyar élet több a
poézisnál.

A fátol borult, az asztal terült,
Örült az úr-rend a Deáki tettnek,
Fecerunt magnum áldomás s Buda
Filoxerátlan hegyei lihegték.

Piros borával megint itatott
Vármegye bálján jókedvű alispán,
Mindenki támadt, élt és szabadult,
Csak a maradt egyedül a listán.

Cigány is kellett, nótázó diák,
Dicsbe-üzője aggodalmas gondnak,
S a velszi bárdok kézbe-csaptanak
S pihentető, szép énekeket mondtak.

Egy emberöltőn folyt a dáridó
S ékes meseje Toldi hűségének,
Soha egy riasztó, becsületes,
Egy szabadító vagy keserű ének.

Most már orgia és eszeveszett
Haláltánc már a nemesurak tánca,
S dühbe csapott a béres
Vesztük-érző, úr-dicsérő románca.

De künn a dal szabadító s szabad,
Dörgölözön nem vágyik úri kegyre,
Most már csakis úgy nem volna re-
mény,
Ha, mint tegnap, aljasul pihenme.

(1913)

Orbán Ottó

A walesi pártok

(Bölkversben bőr alá adható hah-sajtó
injekció)

Vérvád király, a gólkirály
elvan taplón, kován:
„Most látod”, úgymond, „mennyit ér
a szürkeállomány!”

„Nem kell ide ész, csak pár csenevész
újságíró nyafog,
hogy aj de fáj a néma száj,
mit vaskezűnk befog?”

„Felség, hű ajkunk zárva van,
s füünk is jobb, ha zúg,
csiklandja hír bár számtalan,
mind jól fészült s hazug.”

„Felség, tán mégsem ártana
egypár valódi hír,
a hír ravasz természet,
hogy némely sebre ír!”

„Meglátom én”, s parancsot ad
király: „Rablómesét!”
„S kit kedvelünk, hű alfélünk,
verj le még pár vesét!”

Vérvád király, a gólkirály
cselez és csúcsra tart,
van nála (náluk) tör s kanál:
„Szűrj, és kavard a szart!”

Mondjahameri a bár neve,
hol csapnak este bált,
Mondjahameriben Teri, az éteri
élteti a királyt.

„Kinek mi jár, erély, irály,
lelkendező sorok,
s meglátja kend, lesz házirend
és megfűrt műsorok.”

S Vérvád király, a gólkirály
vágtat fakó lován,
s amerre tűz, mindenkit űz,
mint örült ottomán.

„Ha-ha, mi zúg? Mily éji had?
Mi ez a záptojás?
Felköttem titkáromat,
ő is paranoiás!”

„Ha-ha, huhog, zokog, sivit,
de én tudom, ki ő,
fülembe zúgja átkait
a kormányzóvivő!”

És dob döng, réz kong, húr vonít,
nem adja egy alább,
míg dalt szerez s táncot tanít
Lord Botfűl és Faláb.

Válogatás az év mondásaiból

Az alábbiakban szerény gyűjtemény olvasható a politikusi elszólásokból, aranybeköpésekből. Ezek szó szerint hangzottak el, bizonyos helyzetekben. Tehát Romániában vagyunk/voltunk, 2009-ben.

Emil Boc (Románia miniszterelnöke): „Rövid leszek, és, remélem, tárgyratörő.”

Radu herceg: „Olyan lények vagyunk, akikben benne van a Nihil sine Deo is, és benne van a szomszéd kecskéje is.”

Elena Băsescu (európai parlamenti képviselő) „Örülök, hogy Kolozsváron lehetek, Arad kulturális fővárosában... az Erdélyben, ahogyan voltam Iași-ban is, Moldova kulturális fővárosában.”

Gigi Becali (európai parlamenti képviselő): „Számomra a második megszo-

momra a második megszo-

más a második természetem.”

Ioan Oltean (a PD-L alelnöke): „Nekünk nincsenek meg az eszközeink arra, hogy feliratkozzunk az utókorra.”

Theodor Paleologu (kulturális miniszter): „Minél kisebb egy ország, annál fontosabb, hogy az államfője egy nagy formátumú értelmiségi legyen. Egy nagy ország azt a luxust is megengedheti magának, hogy egy ökör legyen az elnöke. A gond az, hogy Románia közepe van. Se nem ilyen, se

nem olyan. Tehát köztes helyzetben vagyunk, mint általában.”

Emil Boc (miniszterelnök): Az én álláspontom ugyanaz, mint amelyet mindig is megmondtam.”

Marian Vanghelie (a fővárosi 5. kerület polgármestere): „Aki megbízott bennem, hogy állati ösztönöm van, bizznak meg bennem, hogy megérezem, hogy győzni fogunk.”

Marian Vanghelie (a fővárosi 5. kerület polgármestere): „Nincs hátam, normális ember vagyok. Alkalmazkodom, a logika szerint.”

Marian Vanghelie (a fővárosi 5. kerület polgármestere): „Hallottam Boc urat a saját számmal... Igen hallottam a saját füleimmel, és ő a saját szájával beszélt.”

Marian Vanghelie (a fővárosi 5. kerület polgármestere): „Számomra ez egy ki-

csit eléggé nagyon bonyolultnak tűnik.”

Margareta Costea (a PSD elnökének anyósa): Ha Băsescu eljönne hozzám, hogy adjak neki egy palacsintát, igazából meg fog kedvelni. Én a palacsintát teljes lelkemből csinálom, és eszik a palacsintámból, harmonikus viszony alakul ki.”

Robert Negoită (PSD-képviselő): „Megőrizném az álláspontunkat mindkét oldalon.”

Adriean Videanu (a PD-L első alelnöke): „A Biblia Máté szerint 35-től 37-ig azt mondja, ne esküdj hamisan.”

Corneliu Vadim Tudor (a Nagy-Románia Párt elnöke): „Azt mondják, van egy felvétel, amellyel Predescu alkotmánybíróvá zsarolja. Képzeld el, mit csinálhat ő 108 évesen két nővel – römi-

zik, sakkozik? Ha férfi voltál, ahogy kellett, azzal a két nővel, akkor szavazz úgy, ahogy kell!”

Corneliu Vadim Tudor (a Nagy-Románia Párt elnöke): „Megengedhetetlen, hogy egy család megrettenjen akkor, amikor még nem is kell fel jól a nap.”

Ludovic Orban (a PNL első alelnöke): „Le kell vágunk a sárkány fejét. Segítenünk kell Crin Antonescut, hogy megölje a sárkányt. Meg kell értenünk, hogy közlünk mindenki egy Crin Antonescu.”

Corneliu Vadim Tudor (a Nagy-Románia Párt elnöke): „En vagyok az, aki megtölti veletek a börtönöket!”

Victor Ponta (Mircea Geoană elnökjelölt szövívője): „Tudtuk, hogy velük kell megharcolnunk. Tíz százalékkal kellett volna győznünk, hogy megküzdhes-

sünk velük, de nem nyertünk tíz százalékkal, hanem valószínűleg csak három-négy százalékkal. És az ő szisztémájuk jobb volt.”

Lia Olguța Vasilescu (PSD-képviselő): „Mielőtt feltennék a biztonsági övet, vagy a szeméremövet, ahogyan Traian Băsescu elnök mondja, vigyáznunk kell arra, hogy ne üljünk ittasan a kormányhoz.”

Gabriel Liiceanu (filozófus): „Örülök, hogy ön egy kipihent elnök. Én fáradt és legyőzött állampolgárnak érzem magam. Ön egy projekttel lépett fel 2004-ben, és ez a projekt elszülte a molesztációt.”

Crin Antonescu (a PNL elnöke): „Maguk azt hiszik, hogy az ember nem tud élni, ha nem elnök?”

Traian Băsescu (Románia elnöke): „Túl sok demokráciánk van.”

Válogatás az év álhíreiből

Az alábbiakban szerény gyűjtemény olvasható a lapunk Lap-top rovatában megjelent álhírekből. A hasonlóságért vagy az áthallásokért a való (politikai) élettel nem vállaljuk a felelősséget. Tehát Romániában vagyunk/voltunk, 2009 második felében.

- Lemondott Monica Iacob-Ridzi. „Elismerem, hogy közpénzekből segítettem az elnök lányának kampányát” – vallotta be töredelmesen a sportminiszter.
- A Boc-kabinetből származó források szerint az Első ház és az Első csúr után a kormány útjára indítja az Első pofont a legnagyobb nevű programot. Ennek keretében a megszorító intézkedésekhez szoktatják a lakosságot.
- Bármennyire hihetetlen, a miniszterelnököt nemrég ismét rajtakapták, hogy betartja a szavát: „Rövid leszek”, mondta Emil Boc egyik sajtóbeszámolója előtt.
- Közös magyar–román holdexpedíció készül, fő célja, hogy a bázison a magyar vezetői szeretetteljes meghívására fellépő román államfő kifejttesse: a székeheknek pont annyi autonómia jár Romániában, mint égi kísérlőkön.
- A kulisszák mögötti politika mesterei arra a következtetésre jutottak, hogy az államelnök megbuktatásának egyedüli módja, ha a lányát indítják ellene – természetesen függetlenként – az elnökválasztáson. Sorshúzással döntik el, ki fogja a lányának megmagyarázni, hogy indulása tulajdonképpen szép ajándék az öregnek.
- Romániai magyar elektronikus szakemberek olyan szerkezetet dolgoztak ki, amely magnótáskarádióra, lejátszóra csatlakoztatva, felrobbantja a készüléket, ha a manelék hangereje meghalad bizonyos szintet. A manelések tiltakozásul magyar-ellenes tüntetéseket helyeznek ki látásba szerte a világon.

- A kormány kibékült. A hétvégi bálon egymás hölgyeivel valcerreztek a párok. Nica gyengédén átölelte Plăcintă, Niță Udrea, Blagának Andronescu jutott. Ridzi hiányában Diaconescu petrezselymet árult.
- Emil Boc lemondott (arról, hogy ő dönti el, indul-e az elnökválasztáson).
- Helyesbít a kormány! Az a bizonyos tíz nap, amelyet a közalkalmazottak számára jelölt ki, nem a kötelező szabad napok számát, hanem ellenkezőleg, az augusztustól az év végéig ledolgozandó napok számát jelöli. (Fizetést is ennyire kapnak.)
- Miután látták, hogy jó, a kormánykoalíció vezetői elhatározták, hogy ezután minden héten kidolgoznak egy legalább harmincpontos válságprogramot.
- A tengerészet napján az államelnök a munkahelyén kifakadt, hogy bármennyire harcol a korrupció ellen, nem tud annyi mindent megvédeni (család, kormány); különben is Mircea Băsescu – akit alig ismer – játékgyerekekkel akart kereskedni, ahogyan az egy játékos elnök öccséhez illik.
- A híres Udrea-lelvele óta, amely Ludovic Orban nevét Organnak írta, több ismert politikus kapott levelet elferdített néven. Maga a turisztikai miniszter Eleve Purdea, illetve Nudrea néven; a liberális pártelnök Clin Fantomescu néven, a szocialista pártelnök Mințea Ceoară néven, a képviselőház elnöke Romarta Parastase néven, egy volt államelnök Ivan Diliescu néven – a jelenlegi pedig Traian Găsescu néven. (Ugyan-



Horváth István karikatúrája

akkor az államelnöki hivatalból cáfolat érkezett, mely szerint nem igaz, hogy T. B. nevét eredetileg s-szel írták, és nem is ejtették így!)

- Traian Băsescu megerősítette, hogy csak akkor függeszti fel Elena Udrea-t (aki szerinte ártatlanabb minden eddigi felfüggesztett miniszternél), ha minden kötélszakad.
- Gigi Becali a Steaua stadion díszpályáján lejött majomtáncának sikere után megígérte, hogy a mozgásművészeti alkotást bemutatja az Európai Parlamentben is.
- Tanácsosi körökből kiszivárgott, hogy az államfő megbocsátana a parlamentnek, ha az megbocsátana a kormánynak.
- Az államelnök enyhített a javaslatán: az egy kamara mellett engedélyezné a parlamentben a mellékhelyiséget is.
- Lávából eredő források szerint Emil Boc (Traian Băsescu tudta nélkül!!!) csak azért robbantotta ki a Richter-skálán nyolcas erősségű politikai válságot, hogy (Traian Băsescu ked-

vében járva) elleplezze a média-vihart, amit Elena Udrea váltott ki azzal, hogy új manikűrkészletet rendelt Kínából.

- Traian Băsescu sírva vallotta be Dan Nicának, hogy jobban szereti őt Vasile Blagánál, sőt, lassan Bocnál is. Akik a vallomást lehallgatták, sejtetni engedték, hogy cserébe az elnök azt kérte a belügyminisztertől, vonuljon kolostorba.
- Szemtanúk szerint Traian Băsescu annyira meglepődött, amikor bejelentette saját indulását az elnökválasztáson, hogy erőteljesen csuklani kezdett.
- Traian Băsescu a hét végén elismerte: ő is saját magát tartja önmaga legnagyobb ellenfelének a közelgő elnökválasztásokon; de így legalább – tette hozzá ellenállhatatlan humorával – biztosan ő győz.
- Emil Boc után Elena Udrea is szerény mosollyal elhárította a javaslatot, hogy már életében szentté avassák.
- Az államelnöki hivatalban súlyos büntetés vár a szivárványfe-

lelőre, aki Joe Biden amerikai alelnök tiszteletére elmulasztotta az égen megjeleníteni az ívet.

- Ertesülések szerint Traian Băsescu az elnökválasztás második fordulójára is ki akar írni egy referendumot, mégpedig arról, hogy a Nép Házában a parlament lézükítésével felszabadult épületrészeket használják örmányának, illetve könnyű drog-központnak.
- Traian Băsescu egyik naív tanácsosa az államfői mandátum hosszú sikerlistájára be akarta venni az Irakban túsul ejtett újságírók kiszabadítását. Feszült csend következett, a helyzetet az elnök mentette meg, fontosabb feladattal (az üres üvegek kivételével) bízta meg a tanácsost.
- „Minek a jele – kérdezte a páciens a pszicháteretől –, hogy éjszaka mindig megálmodom a kormányt, reggelre pedig elfelejtetem?” A válaszlól a titkos lehallgatási jegyzőkönyvet szerdán tesszik közzé.
- Emil Boc, Románia legutóbbi három miniszterelnöke bevallot-

ta, hogy főnöke fél vezetni, s azért kell előtte innia, valahányszor beül a kocsiba, hogy bátorságot gyűjtsön.

- Az állam elnöke letiltott mindenfajta lehallgatást, és a titkos szolgálatoknak vissza kell hívniuk fedett ügynökeiket a szerkesztőségekből.
- Két választ is adott Traian Băsescu elnök arra a kérdésre, hogy miért nem fogott kezét a volt államfővel a nemzeti ünnepen: 1. azért, mert Iliescu és Constantinescu piszok kommunista mogulok, akik eladták a flottát és kisajátították az ő forradalmát 1989-ben, 2. tulajdonképpen kezét fogott velük, de a jelenetet az ellenségei aljas módon kivetészték a filmfelvételtől.
- Traian Băsescu a Bibliára tett kézzel megesküdt, hogy az ő részéről hétfőn délelőtt tíz és tizenegy között Ploiești-en nem történt választási csalás. Komolyra fordítva a szót, kifejtette: ahogyan a kiskorú arcú-ütését, úgy a választási csalás-fintaszok sem lesz képes bebizonyítani senki.
- Viszonzásul a gratulációért és a jövőendő együttműködésről szóló szép szavakért Traian Băsescu meghívta Orbán Viktor egy gyermekpofozói partira, majd megígérte, hogy Magyarországnak is megadja azt az autonómiát, mint Caracalnak, és Solyom Lászlót az aradi vasútállomásig beengedi Romániába.
- Traian Băsescu megerősítette, hogy harmadik mandátumának megszerzése után nem lesz szükség a szavazatok újra-, pontosabban megszámlálására.
- Monica Macovei sírva köszönte meg – a szintén síró – Traian Băsescunak, hogy nem őt nevezte miniszterelnökké.
- Elnöki dekrétum: a következő három évben Románia szépségkirálynője EBA lesz.

Írta, fordította és összeállította Agoston Hugó

Az egészségügyi biztosításokról

Czédly József

A *Hivatalos Közlöny* december 18-i, 891. számának elővasása aggodalmat kelthet a nyugdíjasokban. Megjelent ugyanis az Országos Egészségbiztosító Pénztár (Casa Națională de Asigurări de Sănătate – CNAS) elnökeinek 2009/1000. sz. rendelete az eddig érvényben levő egészségügyi szabályozások módosításáról. Többek között a rendelet előírja, hogy az eddigi gyakorlattól eltérően, 2010. január 1-jétől megszűnik az egészségbiztosító pénztárba való hozzájárulás befizetése aluli felmentés a havi 1000 lejnél kisebb nyugdíj után.

Ismeretes, eddig ezt, a nyugdíj 5,5%-át kitevő hozzájárulást csak azok fizették, akiknek nyugdíja nagyobb volt, mint havi 1000 lej, és ezt a százalékot csak az ezen felül levő összegből vonták le. Jövő évtől kezdve valamennyi nyugdíj után, függetlenül attól, mennyi a nyugdíj összege, a havi járandóság 5,5%-át be kell majd fizetni az egészségbiztosító pénztárba. Az 1000 lejnél kisebb nyugdíjjal rendelkezőknek azonban nem kell aggódniuk, a hozzájárulást nem a nyugdíjból fogják levonni, hanem a nyugdíjpénztár terhére fogják átutalni az Egészségügyi Biztosítási Alapba. Akiknek 1000 lejnél nagyobb a havi nyugdíja továbbra is ezen az összegben felüli nyugdíjvédelmük után fizetnek

majd egészségügyi hozzájárulást. Az 1000 lej aluli nyugdíjukért ugyancsak a nyugdíjalap járul hozzá az egészségügyi ellátáshoz.

Ez a megállapítás a joggyakorlatnak azon az alapelvén nyugszik, miszerint egy alsóbb rendű szabályozás nem mondhat ellen egy felsőbb rendűnek. A mi esetünkben a 2006/95. számú, az egészségügy reformjáról szóló törvény 257. cikkelyének (5) sz. bekezdése tételesen kimondja „nyugdíjasoknak egészségügyi hozzájárulást csak az után az összeg után kell fizetni, ami a törvény szerint jövedelemadóköteles”. Jelenleg, amint az érdekelték tudják, a havi 1000 lej felüli nyugdíjak adókötelesek.

Felmerül a kérdés, mi értelme van akkor a miniszteri rendeletnek, egyeseknek úgy tűnhet, hogy az állam áttesz egyik zsebéből a másikba összegeket. Ez annak az európai elvnek felel meg, miszerint úgy az Országos Nyugdíjpénztár, mint az egészségbiztosító pénztár önálló, autonóm intézményként kell működjön és gazdálkodjon a rendelkezésükre álló alapokkal és csak rendkívüli esetekben részesülhessenek támogatásban az állami költségvetés részéről. Ugyanakkor az is alapelv, hogy valamennyi egészségügyi ellátásban részesülő személy, tehát a nyugdíjasok is, jövedelme egy hányadát be kell fizesse az egészségbiztosító

pénztárba. Az állam szociális politikájának részeként a kisebb nyugdíjjal rendelkezőknek ezen kötelezettségét a nyugdíjalap vállalja át.

Az említett rendelet még más esetekben is módosítja az eddig érvényben levő szabályozásokat. A munkabalesetek és szakmai betegségek esetében adott szabadság-pénzek, járulékok után fizetendő egészségügyi hozzájárulást a jövőben az állami költségvetés helyett a munkaadónak kell befizetni. Ha ezeket a járulékokat a munkaadó nem a munkabalesetek és szakmai betegségek fedezésére általa képzett alaptól fizeti ki, akkor az egészségügyi hozzájárulást a béralapjából kell kiegyenlítenie. Azt a fejezetet, amely megszabja, kinek van joga igazol-

ást adni arról, hogy az egészségügyi ellátásra szoruló személy után be lett fizetve az egészségügyi hozzájárulás, kiegészítették egy új bekezdéssel, miszerint a törvényileg elismert egyházak személyzete számára ezt az igazolást a szóban forgó egyházi intézmény adhatja ki.

Az utóbbi időben több, a tanügyre vonatkozó újabb szabályozás, rendelkezés jelent meg. Ezek közül fontossági sorrendben megemlítem: A *Hivatalos Közlöny* december 22-i, 898. számában tették közzé a 2009/387. sz. törvényt az érvénybe lépő oktatásügyi törvény egyes fejezeteinek módosításáról. Erre azért volt szükség, mert, mint ismeretes, a kormány feltehetőleg elfogadott új oktatásügyi törvény egyes fe-

jezeteit az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította, így a törvény teljes egészében nem léphetett életbe, egyes rendelkezéseinek a hiánya viszont gátolta a tanügyi személyzet és intézmények működését.

A most megjelent törvény módosítás pontosítja a különböző fokú tanügyi intézmények (óvodák, elemi iskolák, gimnáziumok, középiskolák, szakmai iskolák, liceumok, liceum utáni képzés) oktatói személyzetének státusát. Így lehetővé teszi például tanárok kinevezését óvodákba, elemi iskolákba, és elrendeli hogy ezek javadalmazása, 2010. január 1-jétől, egyenlő legyen az egyetemi végzettséggel rendelkező liceumi tanárokéval. Részletesen előírja, külön-

külön, milyen végzettség szükséges egy nevelő-oktató (institutor) állás betöltéséhez, éppen úgy, mint az óvodai és elemi iskolai tanár álláshoz, a liceumi és liceum utáni képzést adó intézmények tanári állásaihoz, oktatói mester álláshoz, gimnáziumi és szakmai iskolák tanári állásához, valamint azoknak a tanároknak a számára, akik adatgyűjtő (profesor documentarist), nevelő (profesor mentor), illetve évfolyamfelelős (profesor tutore) állást töltenek be.

A törvény módosítás rendelkezik arról is, hogy az iskolák megszüntetése, illetve átszervezése miatt állásukat veszített oktatói személyzet kérheti előzetes áthelyezését (pretransferare), illetve ennek az áthelyezésnek elfogadását más színvonalú oktatási intézménybe azzal a feltétellel, hogy öt év leforgása alatt részt vesz egy szakmai átképzést, továbbképzést biztosító programban.

A *Hivatalos Közlöny* december 18-i, 888., illetve 890. számában jelent meg:

– az oktatásügyi miniszter 2009/6054. sz. rendelete a tanügyi szolgálat érdemfokozatának (gradația de merit) elnyeréséhez szükséges kritériumok megállapításáról;

– a kormány 2009/1555. sz. határozata, mely értelmében a liceum X., műszaki szakoktatást biztosító osztályát elvégző diák 2011-től 2. osztályú szakmai képzettséget igazoló okmányt kap.



Később megnyíló hagyatékok

Deák Levente

Ilyenkor, év végén, új év elején, amikor a közelebbi és távolabbi rokonok találkozni szoktak, gyakran szóba kerülnek a rendezetlenül maradt, valamint a jövőben rendezésre váró vagyoni természetű, elsősorban az öröklésből eredő gondok, tennivalók. Az elmúlt napokban több ilyen természetű kérdést is megválaszoltam, olyanokat, amelyekkel előbb vagy utóbb majd mindenki találkozni fog, mert a hagyatékolást lehet ugyan halogatni, az eljárás beindítását késleltetni, de végleg elkerülni nem lehet!

Az egyik esetben a közepkorú, saját család nélküli, gyermektelen testvér végrendelet készítését fontolgatja testvére és/vagy annak gyermeke javára, elkerülve, megelőzve ezzel azt, hogy örökölt vagyona távolabbi rokonai, jelestül unokatestvérei kezére jusson. Egy másik esetben a szülőktől távol élő

gyermek, aki a nagy távolság miatt nem tudja azokat gondozni, ellátni, a szülők mellett maradt és ezekről gondoskodó testvérét úgy szeretné vagyonilag kompenzálni, tettét meghálálni, hogy már most lemond a később, majd a szülők halála pillanatában megnyíló hagyatékról, érthe-tőbben arról, amit szülei után örökölné.

Az első esethez kapcsolódóan az örökösödési jognak abból az alapszabályából indulok ki, hogy az örökösök eleve meghatározott rangsor szerint részesülnek egy örökségből, a törvényi öröklésnél az egymás után következő négy örökös osztályba történő besorolásuk szerint, egy-egy osztályon belül pedig úgy, hogy a közelebbi rokon kizárja az örökségből a távolabbi (ez alól a szabály alól kivétel is van, mint később látni fogjuk). Az első osztályba a leszármazottak, a gyerekei, jelestül unokatestvérei kezére jusson. Egy másik esetben más vér szerinti rokont

kizárnak az örökhagyó hagyatékából, annak túlélő házastársa kivételével. Itt jegyzem meg, az ismétlést elkerülendő, hogy a túlélő házastárs az elhunyt valamennyi öröklési jogosultsággal rendelkező vérrokonával örököl, kevesebbet vagy többet, attól függően, hogy a társ-örökös közelebbi vagy távolabbi rokona az elhunyt, másképpen mondva, közelebbi vagy távolabbi örökös osztályba tartozik. A második osztályba az elhunyt testvére vagy testvérei, ha ők előbb haltak meg, ezek leszármazói tartoznak, de csak IV. rokonsági fokkal bezárólag, valamint az elhunyt szülei. Őket előnyben részesített részesített felmenőknek nevezzük. Ezen az osztályon belül a rokonsági fok szerinti kizárás nem érvényesül, vagyis az első fokú rokon szülő a másodfokú rokon testvérel, mi több az örökösödési képviselő alapján a harmadfokú unokahúggal(-öccsel)

együtt örököl az elhunyt testvér (nagybácsi és -néni) után, ha pedig a szülők már nincsenek életben, és csak a testvérek vagy ezek leszármazottai élnek, egyedül örökölnek, vagy fordítva, de minden esetben kizárva a harmadik és a negyedik örökös osztály tagjait, azaz a nagy- és déd-örökös közelebbi vagy távolabbi rokona az elhunyt, másképpen mondva, közelebbi vagy távolabbi örökös osztályba tartozik. A második osztályba az elhunyt testvére vagy testvérei, ha ők előbb haltak meg, ezek leszármazói tartoznak, de csak IV. rokonsági fokkal bezárólag, valamint az elhunyt szülei. Őket előnyben részesített részesített felmenőknek nevezzük. Ezen az osztályon belül a rokonsági fok szerinti kizárás nem érvényesül, vagyis az első fokú rokon szülő a másodfokú rokon testvérel, mi több az örökösödési képviselő alapján a harmadfokú unokahúggal(-öccsel)

Az első jogesetre visszatérve, amely a testvér utáni öröklés példája, az örökhagyó testvér majdani halálakor megnyíló hagyatékkal örökös jogosultsággal az egyetlen őt túlélő testvér vagy pedig, ha ő távozna el előbb, leszármazottai fognak rendelkezni, az örökösödési képviselő alapján, de csak negyedfokkal bezárólag. A ma élő első unokatestvérek, ha az örökség megnyílasakor

a második örökös osztályba tartozó testvér és ennek leszármazottai nem lennének életben, unokatestvérük után örökölni fognak, egyenlő részt, függetlenül attól, hogy egy-egy ágon belül hányan vannak testvérek. Ennek azonban kicsi a valószínűsége. Arra a kérdésre pedig, hogy ebben a helyzetben szükséges-e végrendeletet készítenie a testvérnek testvér és/vagy ennek gyermeke javára, a válaszom az, hogy nem, ugyanis a család ismeretével összetétele olyan, hogy a testvér után, a törvényi öröklés rendje szerint, több mint biztos az, hogy a második örökös osztály tagjai fognak örökölni.

A második jogesetben az örökségről történő lemondás jogérvényét kell megválaszolni, mely lemondás akkor törtenne, amikor a szülők még életben vannak, vagyis örökségük még meg sem nyílt. Röviden ezzel kapcsolatban csak annyit, hogy az ilyen, a halál bekövetkezése előtti lemondás jogilag semmis, közokiratban nem foglaltatható (ne is próbál-

kozzunk ilyen nyilatkozat hiteltelisével közjegyzői irodában!), amúgy pedig nem is köti a lemondót, aki egy ilyen, idő előtti lemondás megléte esetén is élhet opciós jogával, elfogadva vagy nem az örökhagyó halála pillanatában megnyílt hagyatékot. Ebben a jogesetben az eltartó testvér és a szülők közötti tartási szerződés válhatta volna ki a kívánt joghatást, az eltartó testvér tulajdonszerzését, élők közötti jogügylettel, elkerülve ezzel a később mindenképpen rájuk váró hagyatéki eljárást. Csak mint érdekességet említem, hogy az új polgári törvénykönyvben, amely ugyan még nincs hatályban, de amelynek tanulmányozását mielőbb el kell kezdeni, találunk egy külön e kérdéssel foglalkozó szakaszt, és pedig a 956. szakaszt, amely minden olyan jogi aktust abszolút semmisnek nyilvánít, amelynek tárgya leendő (még meg nem nyílt) örökség, az erről történő lemondás vagy ennek elfogadása, vagy a majdani örökség elidegenítése, vagy ennek az örökség megnyílása utáni odaigérése! ◀

Ismerni szeretné a legújabb jogszabályokat? Fizessen elő a **MONITORUL OFICIAL** törvényeket, dekrétumokat, határozatokat és más jogszabályokat tartalmazó I. sorozatára. A 2008. évi előfizetési díj hagyományos hordozón 1560 RON, negyedévenként 400 RON. Az elektronikus kiadásra előfizetési díj 1400 RON. A kiadványt meg lehet rendelni a Román Posta, a Rodipet Rt. kirendeltségein.

A román törvényhozást magyar nyelven tanulmányozni óhajtók megrendelhetik **ROMÂNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE** magyar nyelvű hivatalos kiadását hagyományos formában a Román Postánál vagy a Rodipetnél, illetve interneten. Szívesen tájékoztatunk minden érdeklődőt a 021-318 5123-as telefonszámon. E-mail: hk@ramo.ro



**A TÖRVÉNYTÁRAT TÁMOGATJA
A COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY**

Mi legyen a szilveszteri asztalon?

Akár szűk körben, akár nagyobb társasággal, esetleg igazi házibuli keretében töltsük a szilvesztert, általában az alkalomhoz illő ételekkel készülünk. Ha csak néhány főre kell főzni, a dolog nem bonyolult. Ha azonban nagyobb társaságra, érdemes olyan szilveszteri receptekkel készülni, amelyek a vendéglátó dolgot is egyszerűvé teszik.

Lencse „hamis csőben”

Hozzávalók: 200 g lencse, 300 g darált sertéshús, 100 g vöröshagyma, 40 ml olaj, 40 g lecsó, 25 g liszt, 2 db tojás,

jás, reszelt sajt és liszt keverékével. Forró sütőben körülbelül 15 percig sütjük.

Újévi malacsült

Hozzávalók: 6 hetes malac bontva (kb. 3,5 kg), só, majoranna, 200 g zsír, 250 g füstölt szalonna, 1 pohár sör.

Elkészítés: A malacot megtisztítjuk. A belsejét sóval és majorannával bedörzsöljük. Kívül nem szabad sózni, mert a sótól a bőre felhólyagzik. A belsejét egy gömbfával kitömjük, amit fóliába csomagolunk, a szájába egy almát teszünk. A tepsibe rácsot helyezünk, hogy ne tudjon elázni a hús

Korhelyleves

Hozzávalók: 350 g savanyú káposzta, 200 g füstölt kolbász, 100 g húsos füstölt szalonna, 1 pohár tejföl, 1 babérlevél, 1 evőkanál piros paprika, 1 evőkanál húsleves, 1 evőkanál liszt, 1 fej vöröshagyma, 1 gerezd fokhagyma, őrölt bors, kevés citromhéj, csipetnyi cukor.

Elkészítés: A füstölt szalonnát apró kockákra vágjuk, és zsírját kiolvasztjuk. Rátesszük a finomra vágott vöröshagymát, üvegesre pirítjuk. A túzról lehúzzva belekeverjük a piros paprikát, ezután 1 merőkanál vizet ráöntve, hozzáadjuk az apróra

majd jól kiforraljuk. Csipet cukrot is adhatunk ízfokozónak.

Kocsonya gazdagon

Hozzávalók: 2 kg vegyes, bőrös kocsonyának való (csülök, köröm, bőrke), 600 g füstölt zsirtalan comb, 600 g marhahús, 20 szem szemes bors, 1 fej fokhagyma, 1 fej vöröshagyma, 5 db babérlevél, ízlés szerint só, piros paprika, őrölt erős paprika. Díszítéshez főtt tojás, citrom, zöldségzöld.

Elkészítés: A bőrös húst alaposan megtisztítjuk, majd feldaraboljuk. A színhúst és a füstölt húst a bőrös hússal együtt feltesszük főni annyi vízben, hogy jól ellepje. Rövid ideig főzzük, és leszedjük a keletkezett habokat. Ezután hozzáadjuk a megmosott vöröshagymát héjastul és az egész borsot, babérlevelet. Megsózzuk, majd lassú tűzön, gyöngyöző forrással, fedő alatt 3-5 órán át főzzük. Ha a hús megpuhult, akkor kivesszük, és a lé tetejéről a zsírt leszedjük. A színhúsokat feldaraboljuk, a bőrös húst kicsontozzuk, és 6-8 tányérba elosztjuk. A levet átszűrjük, rövid ideig ülepedni hagyjuk, majd a tányérokba szűrjük a húsról. Kb. 1-1,5 óra elteltével a tetejét ízlés szerint megszórhatjuk piros paprikával vagy őrölt erős paprikával. Tálaláskor citromot, esetleg ecetet adunk, friss kenyér kíséretében.

Cipóban sült csülök

Hozzávalók: 1 kg liszt, 2 füstölt csülök, 2 dkg élesztő, só.

Elkészítés: A csülöket megfőzzük, majd leszedjük a csontól. Fél kg lisztet, élesztőt 1 dl langyos vízzel összekeverünk és kelni hagyjuk. Majd a maradék lisztet is hozzáadjuk. Ezután belekeverjük a sót, kevés vizet, bedagasztjuk, és kelni hagyjuk, majd kinyújtjuk megtöltjük a csülökkel, cipókat formálunk, és megsütjük őket.

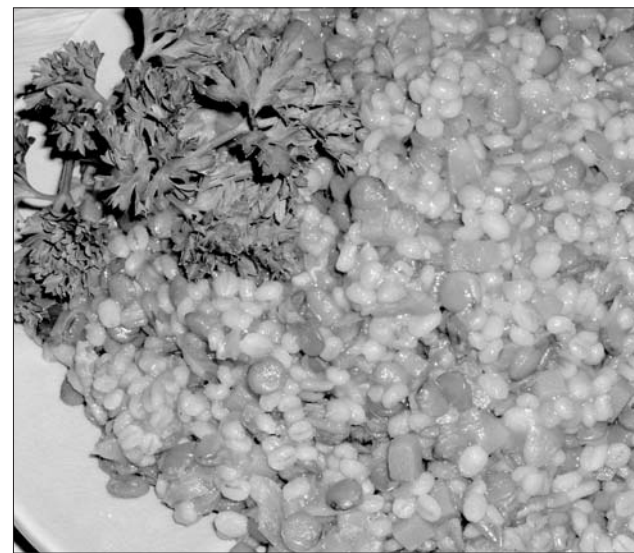
Gazdagságvárázslás, szilveszteri babonák

Szilveszter estjét és éjszakáját ünneplések és rendezvények teszik felejthetlenné. Még ma is él az alábbi mondás: Amilyen az új év napja, olyan lesz az egész esztendő is. Ez a nagy fogadalmak ideje, amelyeket – attól függően, mennyire tartjuk be a magunknak adott szavunkat – ideig-óráig meg is szoktunk tartani.

A szilveszter és új év ugyanakkor a leggazdagabb babonákban. Még a hittele-

juk a szerencsénket a következő évről. A csirke vagy tyúk fogyasztása azonban tilos, mert az hátrafelé kapar, elkaparja a szerencsénket. A nyúl elszalad az elmúlt év összes bajával.

Tilos ezen a napon a mosás, teregetés, mert az valaki halálát hozza. Tilos levinni a szemetet, mert kiöntjük vele a szerencsét a házból. Azt tartják, a szilveszteri álom beteljesedik, így ne mulassuk át az egész éjszakát, hanem



nek is „várásolnak” valamit ezen a napon. Álarcot húznak, hogy elijesszék az óévet magával vivő szellemet, vagy szerencsepénzt tesznek a tárcájukba. Sok családban szokás ezen a napon a szerencsepogácsa sütése. A legjobb nap ez a gazdagságvárázslásra, gazdaggá teszi az új esztendőnek, ha ilyenkor pénzt találunk. A szerencsepogácsa úgy készül, hogy a sima pogácsák egyikének közepébe érmét teszünk, és aki megtalálja, azt éri abban az évben a legnagyobb szerencse. Fontos azonban, hogy a pogácsa még az óévben elfogyjon.

A mondák és hiedelmek között az étkezéshez fűződő babonák a legnagyobb szerepet kaptak. A hagyományos ételek fogyasztása is bőséget, szaporaságot, főleg anyagi gyarapodást várázol. A lencse, a bab vagy bármilyen apró szemes étel fogyasztása szerencsét hoz. A malac előre túrja a földet, vagyis „kitúrja a szerencsét”, sőt kuntkori farkát meg is lehet markolni, így aztán garantálhat-

hagyunk időt egy jóslomra is. Ezen a napon nem szabad orvost hívni, orvoshoz menni, mert akkor betegséggel töltjük majd a következő évet. A szilveszter éjjelén megfájduló fog valaminek a halogatását jelöli, amit már nem szabad tovább görgetnünk az új esztendőben.

Szilveszter este egyes helyeken szokás az ólomöntés vagy a fagyúöntés. Az egyiknél ólomot olvasztanak, a másiknál gyertyafagyút vagy -viaszt. Minkét eljárás azonos. A felmelegített anyagot hideg vízbe öntik, és megnézik, milyen alakot vett fel. Az alakok, formák jellegzetességei utalnak a jövőre, a formák egymásutánisága az időben előre haladó eseményeket vetíti előre.

Távol lévő szerelmeseik ilyenkor egy kicsi pezsgőt kiöntenek a földre, mielőtt a többiekkel koccintának, hogy a kedvessel egész évben együtt maradjanak. Egyes hagyományok szerint ez azért is hasznos, mert ha ilyenkor valamit kiöntünk a földre, akkor „dől a lé” egész évben.



150 g sajt, 200 ml tejföl, só, bors, babérlevél.

Elkészítés: A lencsét sós vízben puhára főzzük (a főzőlébe tehetünk babérlevelet, hagymát). A darált sertéshúst a lecsóval az olajon átpirított hagymára tesszük, sóval, borssal ízesítjük, és készre pároljuk. A leszűrt lencsével összekeverjük, kikent tűzálló edénybe tesszük, és leöntjük a tejföl, to-

sítás közben. A fülére és farkára alufóliát tekerünk, hogy ne égjenek meg. Bőrért mindenütt bekenjük hideg zsírral. Nagyságtól függően kb. 2-2,5 óráig sütjük, közben sörbe mártott szalonnával kengetjük. Sütés után kigőzöljük, és szájába citromot téve tálaljuk. Ropogós pezsgős káposztával és hagymás törtburgonyával körítjük.

vágott és lecsöpögtetett savanyú káposztát. Néhány percnyi piritás után felöntjük 1 l vízzel. Hozzáadjuk a levest, a borsot, a zúzott fokhagymát, a babérlevelet, a citrom apróra vágott héját, és befedve felforraljuk, kb. 20 percig. Közben a kolbász bőrért lehúzzuk és felkarikázzuk. A főzés felénél beletesszük a levesbe. Végül belekeverjük a tejföls habarást,

Programajánló

Zenés vígjáték Csíkszeredában

Zenés vígjátékkal zárja az esztendőt és köszönti az új évet Csíkszeredában a Csíki Játékszín társulata, a kitűnő angol szerző, Somers Maugham *Imádok férjhez menni* című komédiájával. Az előadást december 30-án (szerdán) és január 3-án (vasárnap) tekinthetik meg a színházbarátok, mindkét alkalommal 19 órától kezdődően. Rendező: Parászka Miklós.

Szilveszteri Hahota-kabaré

A 25. évfordulóját ünneplő Hahota színtársulat a *Jubileumi expressz* című rendkívüli zenés szilveszteri kabaré-előadását január 2-án, szombaton este 19 órától, 3-án, vasárnap délután 17 és este 20 órától, illetve 4-én, hétfőn este 19 órától Marosvásárhelyen, a Maros Művészegyüttes előadótermében viszi színre. Jegyek elővételben a Maros Művészegyüttes (naponta 13-15 és

17-19 óra között) a Kultúrpalota (naponta 10-13 és 17-19 óra között) jegypénztárainál kaphatók.

Kettő Groza János festményei Aradon

A Jelen Galériának ott-hont adó Jelen Ház kávézójában – az Arad Megyei Művelődési Igazgatóság támogatásával – Kettő Groza János aradi képzőművész újabb festményei láthatók. A *Remember sur* című tárlat alkotásai 2010.

január végéig naponta 10-22 óra között tekinthetők meg.

Zenés-táncos pszichodráma Nagyváradon

A Nagyvárad Állami Színház Szigligeti színházi bemutatóval köszönti az új évet. Az idei szilveszteri produkció egy rendhagyó vállalkozás, ugyanis a társulat minden tagjának részvételével egy közös alkotási folyamatban jött létre. A *Képzeld, beteg!* című előadás nem egy megírt darabból született, hanem a színház, társulati élet témája men-

tén ötletek, improvizációs gyakorlatok kollázsából épült fel a próbafolyamat során. December 31-én (csütörtökön) a Szigligeti Társulat kétszer is bemutatja a műfajilag zenés-táncos pszichodrámaként meghatározott produkciót, délután 17 órakor.

Szilveszter a Téglásban

Jó hangulatú, magyar szilveszterezésre várják az érdeklődőket a dévai Téglás Gábor Iskolába, ahol idén is előzenével és ízletes vacsorával búcsúznak az esztendő-től, és köszöntik majd 2010-

et. A mulatságra Nisztor István iskolagondnoknál lehet jelentkezni a 0744-198744-es telefonszámon.

Figaro házassága Csíkszeredában és Udvarhelyen

Székelyföldi turnéra indul a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház társulata: január 5-én Csíkszeredában, 6-án pedig Székelyudvarhelyen mutatja be a *Figaro házassága* avagy *Bolond 1 örült nap!!!* című előadását. A csíkszeredai és az udvarhelyi közönség is este 19 órától tekintheti meg az előadást.

Homeopátiával az influenza ellen

Gyakran előfordul, hogy inkább megpróbálnánk valami enyhébb, szelídebb gyógymóddal, hogy mérsékeljük panaszainkat, segítsük szervezetünket a gyógyulásban. Erre jó a homeopátia.

Ha valaki előrelátó, és inkább megelőzne egyes betegségeket, akkor segítséget nyújthat számára a téli, náthás-influenzás időszakban a homeopátia. Előnye, hogy semmilyen ismert mellékhatása nincs, mivel a szervezetbe gyakorlatilag csak az egyes hatóanyagok információi jutnak be, olyan kis mennyiségben, hogy semmiképpen nem okozhatnak kellemetlen hatást, még akkor sem, ha a beteg nem a jó szert vette be, vagy nem a megfelelő mennyiségben – ilyenkor csupán a kedvező hatás marad el.

A homeopátia tehát úgynevezett információ-alapú gyógyítás, a megfelelő növényi, állati és ásványi eredetű anyagok kellő arányban hígított adagjával beindítják a szervezet gyógyító tevékenységét. A homeopátia alapelve: similia similibus curentur, azaz hasonlót a hasonlóval kell gyógyítani.

Ez a gondolat a hagyományos orvoslás alapjaitól ellentétben, hiszen az orvosok hányásra hányáscsillapítót adnának, szorulásra hashajtót, lázra lázcsillapítót – ezt nevezik allopatíának. A homeopátia azonban hányásra hánytató, szorulásra székletfogó, lázra lázat keltő szert ad, igaz, hogy olyannyira felhívja, hogy az nem vált ki hányást, hasmenést vagy lázat, hanem épp ellenkezőleg: a készítményben lévő információk segíte-

nek abban, hogy a szervezet a megfelelő módon reagáljon, és meggyógyíthassa önmagát.

Hagyományos kezeléssel az influenza tüneteit enyhítjük. Orrcseppekkel a duzzadási és a bő orrfolyást, köhögéscsillapítókkal a köhögést, láz és fájdalomcsillapítókkal a többi tünetet. Míg ezek a szerek átmeneti enyhülést okoznak, a gyógyulás folya-

lunza után jelentkezhet elhúzódó száraz köhögés, fejfájás, fájdalmas, érzékeny ízületek. Az immunrendszer működését az segíti legjobban, ha a szervezet a betegség legyőzésére összpontosíthatja tartalékait. A hagyományos kezelés ágynyugalom és sok folyadékot ír elő. C vitamin szedésével erősíthetjük az immunrendszert. A kereskedelmi forgalomban lévő influenzaellenes szerek a kellemetlen tüneteket csökkentik, de a betegséget magát nem gyógyítják. Az antibiotikum hatástalan a vírus ellen, gyakran a szövődményekre rendeli az orvos.

Ezzel ellentétben létezik egy olyan kombinált home-

nélkül kiadható gyógyszer, amelyben különböző gyógynövények rendkívül felhígított oldata van, és használata az alábbi panaszok enyhítésében segíti a szervezetet: influenzás és lázas megbetegedések, fáradékonyság, kimerültség, puffadással, hányingerrel, hasi görcsökkel és hányással járó emésztési zavarok, akut gyulladások és meghűléses betegségek, tüszősgégés, nátha és száraz köhögés, idegfájdalom, kínzó ingerköhögéssel járó hörghurut, reumás izom- és ízületi fájdalmak, gyomor- és bélhurut, lázas kimerültséggel járó állapotok, gége- és légcsőgyulladás, izomgyengeség-

vagy teljes kialakulását is megelőzheti. Az első tünetek megjelenésétől el lehet kezdeni szedését, ilyenkor megakadályozza a betegség teljes kialakulását. Adagolása: 1. nap: 3 tubus dózis, 2. nap: 2 tubus dózis, 3. nap: 1 tubus dózis. Gyermekeknek vízben oldva is beadható. A homeopátia az influenzajárványok kezelésében olcsó és biztonságos megoldást jelent, emellett felülmúlhatatlan előnye, hogy recept nélkül is hozzáférhető az ilyen gyógyszer, és segíti az orvosokat abban, hogy a súlyosabb betegek több figyelmet szentelheszenek.

Homeopátiás szerek alkalmazásakor a következő dolgok tilosak: mentolos, kámforos illatú/tartalmú szerek használata, tehát fogkrém, rágógumi, illóolaj. Kerülni kell az erős aromákat és a kávé is, illetve tanácsos a készítményeket távol tartani a mobiltelefontól, a mikrohullámú sütőtől, a számítógéptől és elektromos berendezésektől.

Hogyan védhetjük meg magunkat a legjobban az influenza ellen? Ne válasszuk a hagyományos influenza-védőoltásokat, mert csökkentik az immunvédelemhez szükséges T-sejtek számát, thiomersalt és más immunrendszer gátló anyagokat tartalmazhatnak. Kerüljük az immunrendszert gátló hatásokat. Ilyenek a vezeték nélküli hálózatok, WIFI, Bluetooth, GPS stb. Az immunrendszerünket azzal erősíthetjük, ha több antioxidánsot fogyasztunk. Minden nap igyunk frissen facsart zöldség vagy gyümölcslevet. A C-vitamin nagy adagjai szintén segítenek a védelemben.



matát lassítják. Az orr a váladékozással az elhalt fehérvérsejteket és a gennyet távolítja el, a köhögés a légutakat tisztítja. A láz fontos szerepet játszik a kórokozók elleni harcban. Az elnyomott tünetek gyakran maradványbetegséggé válnak. Inf-

opátiás készítmény, amely adott esetben alkalmas lehet a megfázás és a szezonális influenza megelőzésére, illetve az enyhébb tünetek kezelésére, ráadásul gyermekeknek is adható. Az Aflubin cseppek homeopátiás, vény-

gel járó influenza, fájdalmas köhögés.

Az Oscilloccinum a leg-többet használt homeopátiás gyógyszer influenzára, az influenza fő, valódi vírusellenes homeopátiás gyógyszere, mely a betegség lefolyását 2-3 napra csökkenti le,

Az orvos válaszol

Ahogy megkezdődik a fűtési szezon, állandóan száraz a bőröm, és sokat köhögök. Mit lehet tenni, hogy kivédjem a káros hatásokat?

A túlfűtött lakás száraz levegőjét leginkább a gyerekek, az idősek és a krónikus légúti betegek szenvedik meg. A gyerekek és az idősek faggyútermelése alacsonyabb, így hajlamosabbak a bőr kiszáradására. Az idős emberek ráadásul sokszor vízható hatású gyógyszereket is szednek, melyek önmagukban is szárítják a bőrt. A kicsik kis átmérőjű, szűk légutjai, a duzzadásra hajlamos nyálkahártyáik érzékenyebb teszik őket a száraz levegővel szemben. Az alacsony páratartalom száraz köhögést, torokkaparást, nyugtalan alvást, rossz közérzetet okozhat. Fűtött helyiségben 21 fokos hőmérséklet mellett a 45-55 százalékos relatív páratartalom az optimális. Az ennél magasabb elősegíti a penészesedést, a poratkák és más kórokozók elszaporodását.

Az egészséges környezethez tehát gondoskodnunk kell megfelelő páratartalomról és hőmérsékletről. A páratartalmat a fűtőtest környékére vagy a szoba közepére praktikus elhelyezni, hogy egyenletesen keveredjen. Szellőztessük ki a szobát óránként, és fertőtlenítsük azoknak a helyiségeknek a levegőjét, ahol tartózkodunk, például fahéj vagy szegfűszeg illóolajjal. Igjunk télen gyógyteákat (hárs, bodza, csipkebogyó) vagy frissen préselt zöldség és gyümölcsleveket (narancs, grépfrút, téstárgarapa). Használjunk testápolót a bőr ellenálló képességének javítására. Aki naponta többször zuhanyozik, nem kell mindig az egész testfelületet szappannal vagy tusfürdővel lemosni.

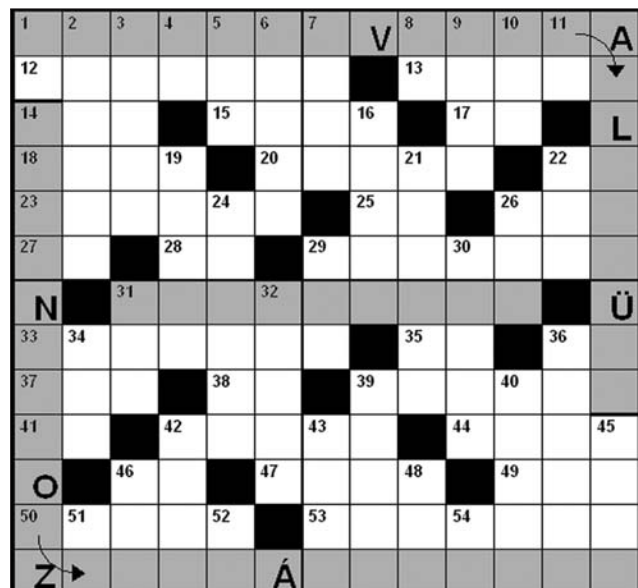
Dr. Győri György, belgyógyász szakorvos

Ravasz nő

Egy nő elmegy a fogorvoshoz. Amikor beül a székbe, megmarkolja a doksi férfiaságát.

– De hölgyem, ön a nemi szervemet fogja!

– Így van, és most mindketten ... (poén a rejtvényben)



Vízszintes:

1. A poén első része. 12. Menekül a bolha. 13. A szabadba taszít. 14. Nagybőgő része. 15. Cinnel bevont. 17. Fél Kína! 18. Nem létezik. 20. Arany J. trilógiája. 22. Tour ... France; kerékpáros verseny. 23. Adakozó, előkelő. 25. Reszelő! 26. ... Vegas; USA-város Nevada államban. 27. Kagylódarab! 28. Rügyburok! 29. Gyomor, has (tréf.). 31. A poén harmadik része. 33. Útközben elvész. 35. Két kán! 36. Néma Pán! 37. Adott időtől. 38. Fácán bőre! 39. Nehéz vizsgán túljut. 41. Üres kád! 42. Országokat választ el egymástól. 44. Svéd férfinév. 46. Keserv. 47. Magas hegységgel kapcsolatos. 49. Hézag (nép.). 50. Hivatásos versenylovas. 53. Égő.

Függőleges:

1. Nevelni kezd! 2. Szundít a baba. 3. Dühbe ...; haragos lesz. 4. Bolygó belseje! 5. Rio de ...; afrikai partvidék. 6. Nem létezik. 7. Van sütnivalója. 8. Két óra az éjszakából! 9. ... Turner; énekesnő. 10. Joskar ...; a mari főváros. 11. Csöndes zug! 14. A poén második része. 16. Láb része. 19. Zajongás. 21. ...hegyi; kutyafajta. 22. Német névelő. 24. Gyorsan növekvő, vastag, magas törzsű növény. 26. Kerti ház. 29. Folyón ível át. 30. Nagyméretű előregyártott falelem. 31. Az a másik. 32. ... Fé; argentin város. 34. Limited (röv.). 36. Gyógyszer, labdac. 39. Göncz ...; magyar államfő volt. 40. Héber köszönés. 42. Részeg mondja. 43. Katonai vezényszó. 45. Glasgow lakója. 46. Nyugtá. 48. Lengyel folyó. 51. Törött csupor! 52. Fejetlen sél! 54. Iglu tartalma!

			7		2		3	1
		3	5				4	
							6	2
	1							3
2	3						5	
		5	6	2			1	
		4					8	5
9	7					1		
							4	

Közepes fokozat

A 81 mezőt a rácsban úgy kell kitölteni, hogy minden sorban, minden oszlopban és a 3x3-as négyzetekben 1-től 9-ig mindegyik számjegy csak egyszer szerepeljen. Jó játékot!

Készítette: Buna Botond

Előző feladványunk megfejtése

5	3	2	9	6	1	8	4	7
9	7	1	8	4	3	5	6	2
4	8	6	7	5	2	9	1	3
2	1	7	6	8	5	3	9	4
3	6	4	1	2	9	7	8	5
8	9	5	4	3	7	1	2	6
6	5	3	2	9	8	4	7	1
1	2	9	5	7	4	6	3	8
7	4	8	3	1	6	2	5	9

Az állatok nyelvén tudó juhász

Ahogy mentem, mendegéltem, elmentem Pelegre, ott láttam jászolhoz kötözve a sok mesét, abból választottam ezt a legszebbiket. Hol volt, hol nem volt, még az Óperencián is túlvan volt, az üveghegyen innen volt, ki-dőlt, bedőlt kemencének egy csepp oldala se volt, teli volt kaláccsal, egy se volt benne. Hát hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy juhász. Ahogy a juhait őrzötte az erdőben, meglátott messziről egy tüzet. Abban egy rettentő nagy kígyó sirt:

– Segítsél ki, te szegényember, jótét helyett jót várj; mert az én édesapám a kígyók királya, és megjutalmazza a te hűségedet.

Hát kapta a juhász, levágott egy karót, s azzal kivette a kígyót a tűzből. A kígyó el-mászott egy darabon. Fel-emeltek ott ketten egy nagy követ. A kő alatt lyuk volt, azon lementek a föld alá, a kígyók királyához.

Kérdezte a kígyók királya:

– Mít kívánsz, te szegényember, amiért a fiam életét megmentetted a haláltól?

Azt mondta a szegényember, csak azt kívánja, hogy az állatok nyelvét értse. A kígyók királya megadta, de egy feltétel alatt: hogy azt senkinek se merje elmondani, mert akkor azonnal meghal. Azzal visszajött az ember a földre.

Ahogy hazafelé utazott, meglátott egy odvas fát. Ült

azon két szarka. Azt mondta egyik a másiknak:

– Hej, ha tudnák az emberek, hogy mennyi pénz van ebben az odvas fában, milyen boldogok lennének belőle!

Odahaza, a szobában, a kemencenyakon ült két macska. Azt mondja az öreg macska a kis macskának, hogy mivel ő kisebb, s könnyen befér a kamrába, lopjon

meg! - mondta a felesége.

– Nem lehet! – kötötte magát a juhász.

De egyszer vásárra készültek. Az asszony ült a kanca lóra, az ember pedig

hogy mit nevet. Hát elmondotta, hogy mit mondott a csődör a kancának. Az asszony rákezdte, hogy mondja meg neki, honnan tudja ő megérteni az állatok

ritek a gazdánk juhait odaadni?

A gazda ezt mind értette, a kutyákat szétkergette, csupán a Bodrinak adott egy nagy karéj kenyeret.

Hát az asszony ismét kérdezte, honnan tudja ő megérteni az állatok nyelvét. A juhász azt mondta, ő meghal, ha megmondja. Az asszony erre azt mondotta, hogy mindegy, ha meghal is, csak mondja meg. Erre a juhász koporsót csináltatott, és belefeküdt. Még annyit mondott, hogy hadd adjon utójára a Bodrinak egy darab kenyeret. De a Bodrinak nem kellett, mert nagyon szomorú volt, sajnálta a gazdáját.

Hanem ekkor bement egy hetyke kakas, és nagy kényesen ette a kenyérdarabot. Azt mondta a Bodri neki:

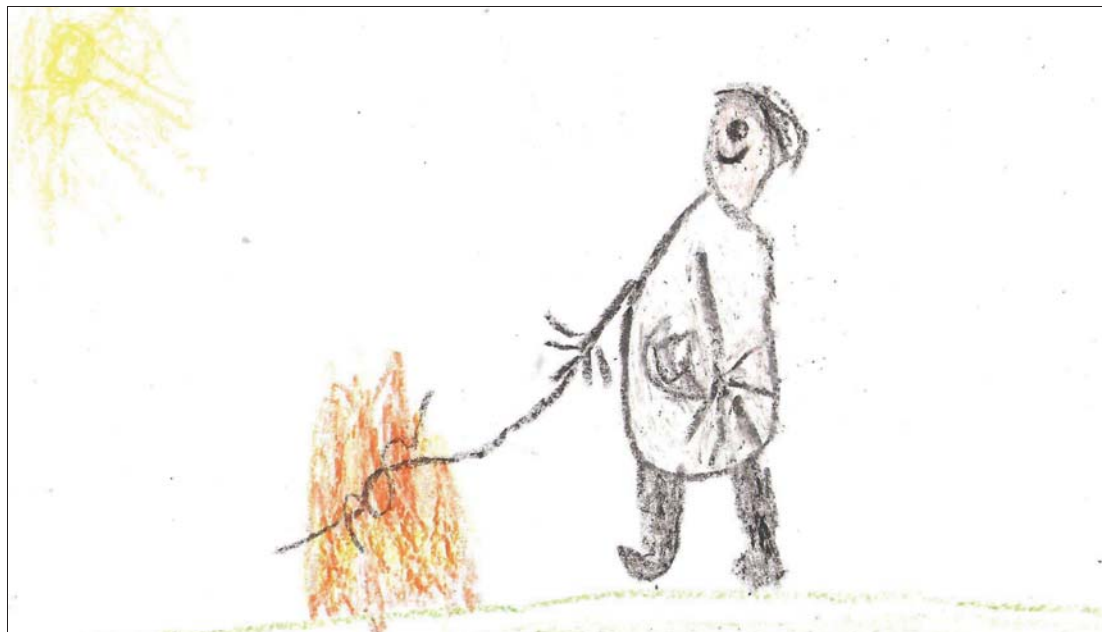
– Ó, te átkozott, gonosz állat, hogy esik jól a kenyér olyan kényelmesen, mikor a drága jó gazdánk most hal-doklik?

De a kakas azt mondta:

– Te bolond! Te is olyan bolond vagy, mint a gazdád; nem tud egy asszonynak parancsolni. Ládd, énnekem húsz feleségem van, mégis tudok mindegyiknek parancsolni.

Erre a juhász felugrott, jól megverte a feleségét, hogy többet nem kérdezte, honnan tudja az állatok nyelvét.

Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese c. könyvéből



Hubbes Mátvás rajza

A juhász meghallotta, megjegyezte a fát. Elment haza. Később eljött szekérral a pénzért, hazavitte. Nagy-gazda lett belőle.

Elvette a számadó lányát. Az asszony mindig kérdezgette, hogy honnan van nekik ennyi pénzük. A juhász azt mondta:

– Ne kérdezd; az isten adta.

neki szalonnát. Erre a juhász elnevette magát. Kérdezte a felesége, hogy mit nevet. El-mondta, hogy az öreg macska mit mondott a kis macskának. Kérdezte a felesége, hogy honnan érti azt a beszé-det.

– Ha te tudnád! De nem szabad megmondanom, mert akkor meghalok.

– Mindegy, csak mondjad

a csődörre. Az asszony el-maradt egy kicsit. A csődör ekkor rányerített a kancára, hogy miért nem jön hamar-ább. Ez meg azt mondta:

– Könnyű neked, te csak azt a sovány embert viszed, én meg ezt a kövér asszonyt itt ne!

A juhász ezt mind értette; megint elnevette magát. A felesége most is kérdezte,

nyelvét. De a juhász azt mondta, nem szabad mert mindjárt meghal, ha meg-mondja.

Hazamentek. Odahaza a farkasok elmentek bárányt kérni a kutyáktól. A kutyák azt mondták, hogy nem lehet, azután mégis négyet odaigértek. De az öreg Bodri kutya azt mondta:

– Gyalázatosak, hogy me-

Tizenkét hónap a természetben

Katika még csak kilenc éves, de már három éve, hogy minden télen eteti a madarakat. Apukája készített egy szép madáretetőt, és abba mindig magokat szór. Jöttek is a cinegék, Katika nagy öröme. Egyszer csak észrevette, hogy a verebek is ott vannak, de nem tudják a napraforgómagokat feltörni

úgy mint a cinegék.

– Mít esznek a verebek? – kérdezte Katika apukájától.

– Kenyérmorzsát, búzaszemet, és amit még találnak – felelte az édesapja.

– Akkor vegyünk búzát, mert akarom a verebeket is etetni – kérlelte Katika az apukáját.

– Majd holnap, mikor le-

megyünk a piacra, akkor veszünk búzát is, addig adjál nekik kenyérbelet. Katika beszaladt a konyhába, lenyitotta a kenyéresszekrény ajtaját és egy jókora kenyérbelet kicsípett, és szaladt is vele az erkélyre. Szépen szétszórta a párkányra, majd bement, és figyelte, mikor jönnek a verebek.

– Gyertek utánam, mert kenyéret találtam – hívta a csapatát a felfedezőútról visszatért hím veréb. Azok egyszerre röppentek fel és követték a társukat. Ahogy az erkélyhez közeledtek, észre-vették, hogy idegen verebek is vannak ott. Leszálltak a közeli ablakpárkányokra és figyelték a többi madarat. Mivel volt élelem bőven, erő-tettek magukon és odaszálltak, így közösen csipkedték fel a kiszórt kenyérmorzsát. A fiatal hím verebek ismerkedni kezdtek az idegen lány verebekkel.

Az ifjú fiú verebeket még Katika is meg tudta volna különböztetni, mert azoknak a begyükön a tollfoltok épp csak, hogy kezdtek sötétedni. De Katika ezt nem figyelte, ő örvendett, hogy a verebek megtalálták a nekik kiszórt kenyérmorzsákat. Fel is fogadta, hogy egész télen fogja etetni a verebeket is úgy, mint a cinegéket.

Jöttek is a madarak minden nap, Katika nem is sejtette, hogy verébszerelmek kezdtek kialakulni a fiatalok között.

De ezt mi is csak a nyáron fogjuk megtudni.

*Kelemen László
Rara Avis Madártani
Egyesület*

Csináld magad

Szerencsefa magokból

Azt mondják, szilveszterkor valamilyen magos növényt kell fogyasztani, és akkor egész évben szerencsénk lesz, gazdagok leszünk. Mi most egy szilveszteri dekorációt ajánlunk, amelyet szerencsehozónak elkészíthetsz.

Szükséges eszközök: kartonlap, színes ceruza, ragasztó, színes temperák, tők-mag (vagy bármilyen mag).

Elkészítés: Egy A4-es kartonlapot színezz ki tetszés szerint, lehetőleg egyszínűre.

Keverj ki minél több színt, és egyenként fessd be a magokat, minél több árnyalatot használva, de hagyd befestetlen magokat is. Rakd sorba, és hagyd megszáradni. Mikor teljesen megszáradtak, a képen látható forma (vagy bármilyen tetszőleges faforma) szerint kezd felragasztgatni a kartonlapra. A fa törzsének hagyd natúr színű magokat, a koronáját pedig a színes magokból rakd ki. Jó szórakozást és boldog új évet!



Hétfégi mellékletünk *Életmód és Csodavár* oldalait Orosz Anna szerkesztette